

ונתה חוקה!

מגילת העצמאות, אותה שמעתי בחצי און באותו יום בחולדה, כוללת מליצות יפות ונאצלות. "מדינת ישראל... תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה, תהא מושתתת על יסודות חירות, הצדק והשלום... חקקים שחיון-זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מספון, לשון, חינוך ותרבות... אנו קוראים לבני העם העברי, תושבי מדינת ישראל... ליטול חלק בבניין המדינה על יסוד אורחות מלאה ושחה..."

בשעתו לא היתה דעתנו פנויה לפרטים, ועל כן לא הבינו שהיה כאן מעשה של גניבת-הדעת. כי מגילת-העצמאות לא הסכה חוקה, ומבחינה חוקית אינה אלא פיסת נייר מצוירת.

מנחם המגילה דאנו לבטל בו במקום את כל החוקים, הנובעים מן הספר הלבן, אך הם לא עשו את הדבר שהיה נראה ממש מובן מאליו: לקבוע כי מגילה זו היא חוקת ישראל, וכי כל חוק הפותר את עקרונותיה, בטל ומבוטל מי אליו.

כך, בשעה שהכריזו את ההכרזה החגיגית, ובאותו מעמד עצמו, נתנו מנחם מגילת העצמאות חוקה חוקי לכל חוקי-הדרכי של השלטון הקולוניאלי, והנחילו לשליטי המדינה החדשה את חוקי הדיקטטורה של הנציב העליון הור.

רק בשנה ה-14 של עצמאותנו הבינונו את כל עומק המשמעות של מעשה זה. את כל מוראות הסכנה הכרוכה בו. הבינונו מדוע דאג מי שדאג כי לא תהיה חוקה לישראל. הבינונו כי התירושים בהם פוטמנו, כאילו החוקה תסכן את אחדות האומה ו"תכרה תהום בין דתיים וחילוניים, אינם אלא אחיות עיניים.

★ ★ ★

רבע-עשרה שנים קיימת המדינה ללא חוקה. זהו מצב מסוכן ומחפיר, המעיד את התופעות התמורות ביותר בי חיינו הלאומיים.

אומרים לנו: במדינות מסוימות — כמו בריטניה-המועצות — ישנה חוקה שאינה מת גשמת במציאות. זה נכון — אך איננו אומה כזאת.

אומרים לנו: במדינות מסוימות — כמו בריטניה — אין חוקה, ובכל זאת הדמוקרטיה מובטחת. וזה איננו נכון. כי ב"בריטניה קיימת חוקה (הבריטיש קונסטיטיוטיון)", שהתגבשה במשך 747 שנה מאז המאגנה-כרטה, אף שלא נוסחה מעולם בי מיסמך כולל אחד.

אולם איי-קיי-ומה של חוקה במדינה חדשה — זוהי תופעה בלתי נורמלית, ויצאת-דופן להלוטין.

באיו מדינה נאורה רשאי רוב מקרי ב"פרלמנט, פרי קנוניה מכלתית חולפת, לחוקק חוק לחיסול חופש העמנויות, או להטלת מימשל צבאי על כל אזרחיה, או להעלות מתנגדיה לגדרום?

באיו מדינה נאורה חייב בית-המשפט העליון לבצע חוקים הנוגדים את מצפוננו ואת רוח המדינה — ולא תהיה בידו הי סמכות לבטלם?

הנה כי כן, זו המשימה לשנת העצמאות הבאה: חקיקת חוקה לישראל.

חוקה שתיתן תוקף-חוק לעקרונות-היסוד של החברה התופשית. חוקה שרק רוב גדול בכנסת, אחרי מישאל-עם מיוחד, יוכל לשנות. חוקה שתאשר לבית-המשפט העליון לבטל כל חוק (קיים ועתידי) הסותר את עקרונותיה.

בקיצור: חוקה שתגשים, באיחור, את מגילת-העצמאות של ישראל.

תהא-ינה השנה ה-15 — שנת החוקה לישראל.

החרות הלאומית, לא היה כל טעם וכל ערך לכל היעדים האחרים.

ביום זה נבטי אחרה בנאותה. אך לא רק אתורה. כי אין טוב מיום זה לסיקור הדרך אשר לפנינו. אין טוב ממנו לסימון היעדים הבאים, לתיכנון המערכות הבאות של מלחמת-השיחורר הישראלית.

יעדים רבים קוראים לנו. הם כרוכים זה בזה, משולבים זה בזה. אין האחד בלעדי השני, ואין האחד קודם לשני בזמן או בחשיבות. מה הם יעדים אלה?

● **ה ש ל ו ם :** חיסול המלחמה בין ישראל ושכנותיה, הכרה סופית של האומה הערבית בקיום ישראל. זהו היעד המרכזי, החשוב ביותר.

● **ה מ ר כ ם :** פתיחת האפיקים הטב-עיים להתפתחות המדינה ולשיגשוגה, על-ידי יצירת מסגרת של שיתוף-פעולה מדי-חבי.

● **ה י צ י ר ה :** חיסול המשק הטפילי, המרוקן כיום את עצמאותנו מתוכנה, וקיר

אך בדבר אחד לא צדקנו. מלחמת-השיחורר רור נראתה לנו, באותם ימים של תמימות עילאית בין חיים ומחת, כמאורע חד-פעמי. האמנו כי החרות הלאומית, הריבונות המלכתית, הן סוף-פסוק, יעד קבוע וסופי. ועברו ימים רבים עד שהבינונו: אין זה כך.

וכך הצטרפה אמת גדולה שניה לאמת הראשונה: שמלחמת-השיחורר אינה מסתיימת לעולם. שמלחמת-השיחורר היא. שרכים שלכיה ר מערכותיה. ושאין המערכה על הי עצמאות הלאומית אלא שלב רא-שון בה.

חשנו בכך בעוד המלחמה בעיצומה. אך עברו שנים עד שתחושה עמומה זו הפכה בלבנו להכרה ברורה ומגובשת: מלחמת-השיחורר נמשכת. היא לא פסקה לרגע. יעדים חדשים קוראים ללוחמים חדשים, ו"הנהגת השלב האחד אינה הנהגת השלב הבא אחריו.

קטע ממגילת-העצמאות המצוירת של הצייר ארתור שיין

החרות הלאומית נכבשה. המדינה הוקמה וקיימת. אך את העצמאות יש להבטיח ולבצר ולבסס. ואת החרות יש למלא בתוכן, שי

יתן טעם לחי האומה והאדם. ואת המדינה יש להפוך למסגרת, בה יוכל כל אדם להגיע לפוסגת יכולתו המוסרית והמעשית.

★ ★ ★

ה ק ר ב ע ל חרות האומה — הקרב לגי רוש השלטון הור, למיגור האויב הי-חיצוני — מה ישנה לו?

איוז מטרם מכל מטרות החיים יכולה לי-הצית לבבות כמוה, להעלות מנבכי הנפש הלאומית צהלה המונית כפי שראינוה פעם אחת בחיינו — במוצאי 29 בנובמבר, 1947?

למען איוז מטרם, זולת החרות הלאומית, מוכנים צעירים שוקק-חיים למסור את חייהם בפשטות כה עילאית, כמו שעשו איסר ברסקי וחבריו?

השלב הראשון של מלחמת-השיחורר, זה שהגיע לשיאו בשדות-הקרב של תש"ה, יישאר השלב ההירואי ביותר, המאיר לדרות. אשרי דור שזכה להשתתף בו.

בצדק הפך חגו — חג יום העצמאות — לחג העליון של השנה. כי הוא מאחד את כולנו, והוא מזכיר לנו את העיקר: שאילמלא השגנו את היעד הראשון, את

ש מעתי אותה לראשונה בחדר האוכל של קבוצת חולדה. סיפרו בי מאהל כי זה עתה הכריזו בתל-אביב על הקמת המדינה, וכי קוראים בדיו את הי הכרזה.

לרוב החברים לא היה פנאי להקשיב. הרגמים ביקשו פצצות. הקשרים בדקו את מכשיריהם. מישהו חילק רימונים. המפק"דים התייעצו אי-שם. רבי-סגלים מטורפים למחצה התרוצצו בשטח בחיפוש נואש אחר פריטי ציוד שונים ומשונים. רק אחדים מאתנו, טוראים פשוטים שגמרו את סידור ריהם, ניגשו למקלס.

מסופקני אם מישהו מאתנו ידע אף את התאריך — ה-14 במאי, 1948. בוודאי איש לא ידע את התאריך העברי — ה' כ"א, תש"ה. היה זה יום ככל הימים.

עמדנו להתקוף כבר בשם קובא, בין לטרון ורמלה. אחרי הקרב הגדול בלטרון, בו איבדנו למעלה ממאה איש תוך שעות מנסות, היתה זאת פעולה כמעט שיגרתית. רבצנו בחדר-האוכל, חבורה מרושלת ו"חסרת-מנוחה, והקשבנו לדברי המיסמך, ש נקרא לאחר מכן "מגילת העצמאות". הוא סיקרן אותנו אך במעט. לא התרגשנו. לא שמענו את משק כנפי ההיסטוריה. איננו בטוח אם שמענוה עד הסוף. באוזן אחת הקשבנו לנעשה בחוץ. חייכנו לשרוקה, שי תקרא אותנו למיפקר היציאה.

★ ★ ★

אם חסרה לנו ידאת-הכבוד מפני ההיסטוריה? האם היינו איושים לנס הי גדול של הריבונות העברית? להיפק. היה לנו חוש-מידה נהדר.

ידענו: ההיסטוריה אינה נעשית בתל-אביב, אלא כאן, בחולדה, ובעשרות בסיסים קרביים. ידענו: המדינה העברית לא נולדה באולם של מוזיאון, ולא בתאריך זה. היא נולדה ברגע שקומץ חיילים עבריים הגשים את הריבונות העברית בפניה אחת מפניות הי ארץ — והיה מוכן למות למענה.

ידענו: גבול המדינה לא יקבע במיסמך כים על נייר. הוא צועד עמנו, נסוג עמנו, ונב זאת ידענו (אף שלא חשבנו על כך, כי הדבר היה מובן מאליו

דאותם שהיו מוכנים למות באותו לילה): אין דבר כחיים החשוב מחרות לאומית. חרות ישראל, עצמאות ישראל, ריבונות ישראל — זה עיקר העיקרים.

בעוד הדוריו מטרטר, יצאתי החוצה. מפקד צעיר, דרוך ורציני עמד לפני מחלקתי והס"ביר לה את פקודת המיבצע. השמש השור קעת האירה אותו. היכרתיו — שמו היה איסר ברסקי. עד עתה חרטה התמונה הי זכרונה. בעיני היא מסמלת את היום ההוא יותר מכל סמס. איסר ברסקי, שנועד למות תוך חודש, ילד מגדול שעמד לפני מחלקת נערים, ערב היציאה לקרב.

איסר ברסקי היה חשוב באותו רגע יותר מכל דבר בעולם. דבריו היו חשובים. מעשיו היו חשובים. איוז חשיבות היתה, באותו רגע, לנוסח של הכרזה כלשהי בתל-אביב?

★ ★ ★

ע ל כן לא הקשבנו ברצינות לדברי הי הכרזה. לא היה איכפת לנו מה שם ייקרא למדינה, ומה יהיה המיטשר בה, מה יהיו יחסיה החיצוניים והפנימיים.

כל עוד לא נכבשה החרות הלאומית, לה הקדיש דורנו את כל חייו עד אחרית רגע — היו כל אלה פריטים מישניים, כמעט תפלים.

היום, אחרי 14 שנה, עודני סבור כי צדקנו. היתה זאת אמת גדולה — והיא אמת גדולה גם כיום.